

ASKERİN MOTİVASYONU VE BİRLİĞİN MUHAREBE DEĞERİ İLE İLİŞKİSİ

Erol UĞUR

Öz:

Bu makalede, bir birliğin muharebe değeri ile onun önemli bir kuvvet çarpanı olan motivasyon konusu ele alınmaktadır. Muharebe değerinden birliğin belli bir vazifeyi başarma yeteneği anlaşılır. Muharebe Değeri, genellikle insan gücü, silah ve teçhizatın sayı ve cinsi, hareket kabiliyeti, komuta –kontrol ve muhabere vasıtalarının işlerliği, lojistik destek ve eğitimin kalitesi gibi sayılabilen değerlerle ölçülmektedir. Oysa, bu yeterli değildir; liderlerin mesleki ehliyeti, askerlerin morali ve savaş azmi gibi sayısal değerlerle ölçülemeyen faktörler değerlendirilmelere dahil edilmelidir.

Motivasyon karmaşık bir kavramdır. Askerlerin motivasyonunu sağlayan çok çeşitli faktörler vardır. Bunları dört temel başlık altında toplamak mümkündür: Hedefe Yönelik Grup Dayanışması, En Yakın Komutan, Hedefin Meşruiyeti ve Silahlı Kuvvetlerin Harekat Yeteneği. Yöneten ve yönetilenler arasındaki 'Güven' duygusu bu faktörlerin hepsini etkileyen özel bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Muharebe Değeri, Motivasyon, Hedefe Yönelik Grup Dayanışması, En Yakın Komutan, Hedefin Meşruiyeti, Silahlı Kuvvetlerin Harekat Yeteneği, Güven

Giriş

Bir askeri hareketin planlama safhasında karargahlarda yapılan durum muhakemelerinin en önemli kısmı kuvvet mukayeseleridir. Eski deyimle, 'Nispi Muharebe Gücü'nün tesbitidir. Başka bir ifade ile, muhasım kuvvetlerin muharebe değerlerinin karşılaştırılmasıdır. Bu mukayeselerde ağırlıklı olarak insan gücü, donanım ve lojistik destek ile ilgili hususlar ön plandadır. Çünkü, bu faktörler sayısal değerlerle ölçülebilmektedir.

Bilgisayarların karargahlarda kullanılmaya başlamasıyla sadece sayısal değerlerle kuvvet mukayesesi yapmak yanılgısı 80'li yıllarda, bu kez, ABD menşei 'Birlik Ağırlık Değeri' kavramıyla 'Durum Muhakemesi' sürecinde yer alabilmiş, ancak yanılgı kısa sürede fark edilmiştir.

Birliğin muharebe değerinin sadece sayısal verilerle değerlendirilmesi, tarihi şahsiyetler, komutanlar ve askeri düşünürler tarafından çok eski çağlardan beri eleştirilen bir konudur.

Ksenophon (MÖ.430-354), " Savaşta zaferi sağlayan sayıca üstünlük ve kuvvet değildir; büyük bir ruh gücü ile düşmana karşı koyanın karşısında durmak mümkün değildir." demiştir. (Anabasis III,s.40)

Napolyon'un (1769-1821) şöyle söylediği rivayet olunur: "Harp Sanatı, bütün olasılıkların önceden değerlendirilmesinde ve hangi olayların rastlantıya bırakılabileceğinin matematiksel olarak hesaplanmasında kendisini gösterir. Her şey psikolojik nedenlere bağlıdır, taktik düşünceler ikinci derecede rol oynarlar. (Oetting D., s.13)

Clausewitz (1780-1831) de geçmişteki savaş teorilerini eleştirerek: “Harpte her şey belirsiz ve hesaplar, çok değişken niceliklere göre yapıldığı halde bunlar, belirli niceliklere ulaşmaya çalışırlar. Ayrıca, yalnız maddi nicelikleri incelerler; halbuki tüm harp hareketi manevi güçler ve etkilerle örülmüştür.” (Clausewitz, 87)

Clausewitz ‘Harp Üzerine’ adlı eserinin“ Manevi Değerler” başlığını taşıyan bölümünde, ahlaki ve moral değerlerin savaşın en önemli konularından olduğunu saptamış ve savaş sanatı teorisi açısından şöyle ifade etmiştir:

“ Teori, diğer bütün sözde kuralların hatırı için moral değerleri sınırlarının dışına atamaz; çünkü fiziki kuvvetlerin etkileri moral kuvvetlerin etkileriyle tamamen kaynaşmıştır. Bir maden alaşımı gibi kimyasal işlemle birbirlerinden ayıramazlar. Fiziki kuvvetlere ilişkin bütün kurallarda teori, moral değerlerin de katkısı olabilecek aklın payını göz önünde tutmak zorundadır.....Hiçbir zaferin sonuçları, moral etkiler dikkate alınmadan tam anlamıyla açıklanamaz.Fiziki nedenler ve sonuçları hemen hemen silahın odundan yapılmış kundağı gibidir; moral nedenler ve sonuçları ise asil madenden parlak yontulmuş silahın bizzat kendisidir denebilir.” (Clausewitz, s.143-144)

Bir ‘Hohenzoller’¹ Prensi olan Friedrich Karl von Preussen (1828-1885), 1858’de henüz otuz yaşında iken ‘Günümüzün Harp Yönetimi Üzerine Düşünceler’ adlı eserini yazmıştır. Bu değerlendirme onundur: “ Barış döneminde pek az dikkate alınan ve ateş gücünün çok yarar umulan etkisine daha çok önem verenler tarafından görmezden gelinen moral unsur, savaşta en önemli rolü oynamaktadır.” (Foerster W., s.187)

F.Karl von Preussen ‘Fransızlar Hakkında Düşünceler’ adlı eserinde de şunları yazmıştır: “ Moral gücün fiziki güce üstün olduğu gerçeği hem generallerin, hem de erlerin bildikleri bir esastır. Napolyon, başarı üzerinde moral gücün $\frac{3}{4}$, fiziki gücün $\frac{1}{4}$ oranında etkili olduklarını ifade etmiştir.” (Foerster W., s.227)

Fransız Albay Ardant du Picq (1821-1870)² ‘Harp Üzerine Etüdler’ adlı eserinde: “Son analizde harp bir moral meselesidir.” demiştir. (Bigler R., s.34)

Atatürk, muharebe alanlarında elde ettiği tecrübelerine dayanarak moral unsurun önemini şöyle açıklamıştır:“ Muharebe alanında milletlerin gerçek güç ve hizmetleri ölçülür. Sonuç, yalnız maddi güçlerin değil, bütün güçlerin, özellikle ahlaki ve kültürel gücün üstünlüğünü kesin olarak ortaya çıkarır.”(Nutuk, II.Cilt,s.432)

Atatürk, “moral gücü, ordunun komutasını üstüne almış olan subayların ve komutanların yarattığı güç” olarak görmüştür. (Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri,I.Cilt,s.311)

Nuri Conker (1882-1937) 1913 yılında, ‘Zabit ve Kumandan’ adlı eserinde, moral gücü “zaferin esas dayanağı” olarak niteliyor, zaferin yalnız “yüce duygularla kazanıldığını” belirtiyor. (Zabit ve Kumandan, s.70,80)

Son zamanlarda askeri literatürde moral ve savaşma azmi yerine daha geniş anlamı olan 'Motivasyon' kavramı kullanılmaya başlanmış, çeşitli motivasyon teorileri geliştirilmiş ve tarifler yapılmıştır.

Muharebe Değeri Açısından Motivasyonun Mana ve Önemi

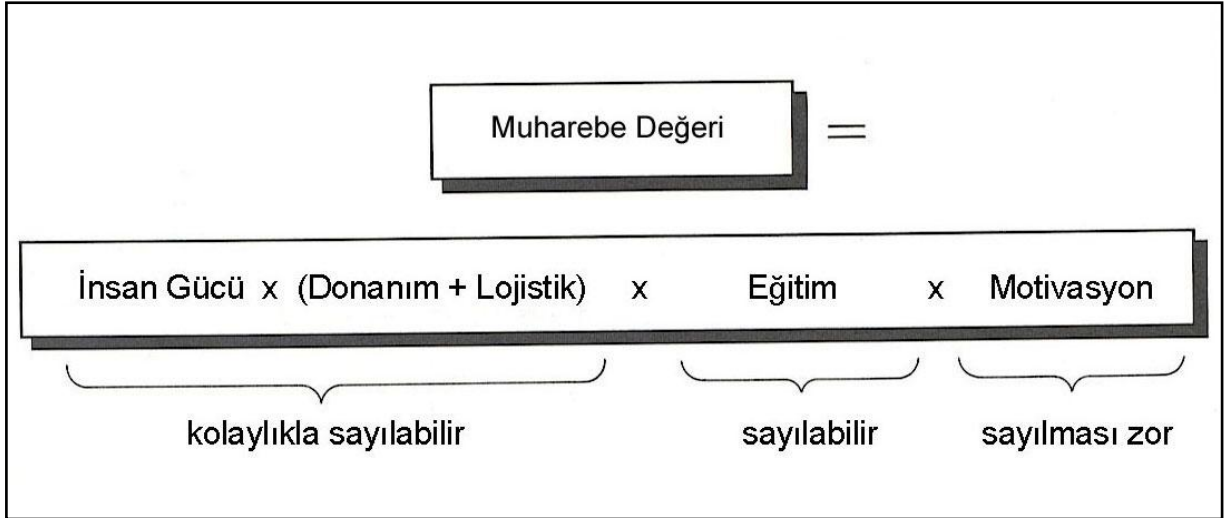
Silahlı Kuvvetlerin veya bir birliğin muharebe değeri, belli bir vazifeyi yerine getirme yeteneği anlamına gelmektedir. Savunma karakterli ordular için barış döneminde caydırıcılık değeri ile eş anlamlıdır.

E.Korg.Suat İlhan'a göre bir askeri gücün dört ana ögesi vardır: Teşkilat (veya insan), silah sistemleri, araç ve gereç, disiplin ve morali de kapsayan eğitim.

İlhan, bu ögeler arasında insan unsuruna özel bir yer vererek şöyle diyor." Askeri gücün ilk ve son dayanağı insandır....Bütün unsurlardaki üstünlüğün yaratıcısı da, varsa güçsüzlüğün sebebi de insandır. Gerek askeri gücün gerek askeri öğretinin yaratıcısı olan insanın morali, disiplini ve eğitimi üstünlüğün temel etkenini oluşturur." (İlhan, Suat,s.146,151)

Dirk W. Oetting, Muharebe Değeri'nin, personel ve malzeme mevcudu, silah ve teçhizatın cinsi, hareket kabiliyeti, komuta-kontrol ve muhabere vasıtalarının işlerliği, lojistik destek, eğitimin kalitesi, liderlerin ehliyeti ve askerlerin savaşma azmi gibi çeşitli faktörlere bağlı olduğunu ifade etmektedir.³ (Oetting D.,s. 48)

Oetting, bu faktörler arasındaki ilişkiyi önemli faktörlerle sınırlandırılmış bir formül yardımıyla açıklamaktadır. Formül bir ilişkiyi göstermektedir, taşıdığı anlam sadece budur; matematiksel olarak kullanmaya uygun bir araç değildir.

Kaynak: (Oetting D., 49)

Şekil 1. Muharebe Değeri

Bu formülde Motivasyon faktörü dışındaki faktörler sayısal değerlerle ölçülebilen faktörlerdir. Askerin savaşma azim ve iradesini, motivasyonunu sayısal değerlerle ölçmek çok zordur.

Önemli bir faktörün mevcut olmaması, sıfıra yakın veya çok az bir değerde olmasının muharebe değeri üzerinde önemli etkisi vardır. Diğer taraftan, bir faktörün az olması diğer bir faktörün büyük olması ile belli ölçüde dengelenebilmektedir.

Harp Tarihi Muharebe Değeri'nin kuvvet çarpanları arasındaki ilişki konusunda birbirinin tersi örneklerle doludur. İnsan gücü ve donanım bakımından üstün kuvvetlerin daha zayıf kuvvetler karşısında mağlup oldukları, bunun tersine, motivasyonu yüksek güçlerin üstün güçler karşısında başarıya ulaştıkları görülmüştür.

Oetting, bu konuda iki örnek veriyor:

“İkinci Dünya Savaşı sonlarına doğru Alman av uçak filoları ve denizaltı filoları dikkat çekici bir motivasyona sahipti. Fakat insan sayısı, teçhizat, lojistik destek ve eğitim faktörleri verilen vazife için görece azdı. Dolayısıyla muharebe değeri de düşüktü.

Sömürgecilik çağındaki ihtilal savaşlarının çoğunda bunun tam aksi bir tablo görülmektedir. Kötü teçhiz edilmiş ve silahlandırılmış az sayıdaki gerilla, sayıca üstün, iyi teçhiz edilmiş ve iyi eğitim görmüş, fakat hükümet ve halk tarafından yarım yamalak desteklenen klasik orduları mağlup etmiştir.” (Oetting D., s.49)

Askerlerin barış döneminde eğitimle kazandıkları savaşma yeteneğinin motivasyonları üzerinde önemli etkisi vardır. Ancak, bu yeterli değildir; askerlerin savaşma azim ve iradesine de sahip olmaları gerekir.

Muharebe Değeri'nin yüksek olmasının caydırıcı etkisi vardır: “Saldırgan, başlangıçtan itibaren veya savaşın klasik safhasında, savunan tarafın genel karşı koyma iradesinin ciddiye alınması gerektiğine ve muharebe değerinin yüksek olduğuna kani olursa, muhtemelen saldırgan niyetlerinden geri adım atacaktır.” (Oetting D., s.17)

Motivasyon Teorileri

Bilinen ve çoğu özellikle askerlik için düşünülmemiş çok sayıda motivasyon teorisi ve tanımı vardır. Askerlerin motivasyonu, onları bir işi yapmak veya yapmamak anlamında, belli bir davranışa yönelten güdüler olarak anlaşılmaktadır.

Çok sayıdaki motivasyon teorileri içinde özellikle Maslow ve Herzberg Teorileri askerlik için de önemli hususlar içermektedir:

Maslow Teorisi 40'lı yıllardan beri insan ihtiyaçlarını, güdülerin değişimini ve buna bağlı davranış şekillerini açıklayan bir öncelik sırası koymayı denemiştir :

1. Fizyolojik ihtiyaçlar: Yeme, içme, barınma, dinlenme, hareket etme ve cinsel ihtiyaçlar
2. Emniyet ihtiyaçları: Acılardan, tehditlerden, zorla ele geçirilmeden ve dışlanmaktan korunma
3. Sosyal ihtiyaçlar: Toplum içinde bulunma ve arkadaşları ile iletişim kurma ihtiyacı, sevgi ve dostluk ihtiyacı
4. Saygı görme ihtiyacı: Statü ve ilgi görme ihtiyacı, başarılı, yetenekli ve bilgili olma, bağımsız hareket edebilme, kendine güvenme ve kendine saygı duyma ihtiyacı
5. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı: Kendini geliştirme, kendi değerini yükseltme ihtiyacı

Belirli bir davranış genelde ayrı ayrı güdülerden değil, güdüler demetinden kaynaklanmaktadır. Maslow, teorisi ile hangi güdüler grubunun belli bir dönemde davranışlar üzerinde hakim rol oynadığını açıklamaya çalışmıştır. (Oetting D., s.58)

Ellili ve altmışlı yıllarda geliştirilen Herzberg Teorisi özellikle endüstri işletmelerinde yapılan geniş araştırma ve gözlemlere dayanmaktadır. Temelinde işletme psikolojisi bulunmaktadır.

Herzberg Teorisi, 'Motive edici' ve 'Durumu koruyucu (Hygiene-Maintenance) faktörler olmak üzere farklı iki grup tesbit etmektedir.

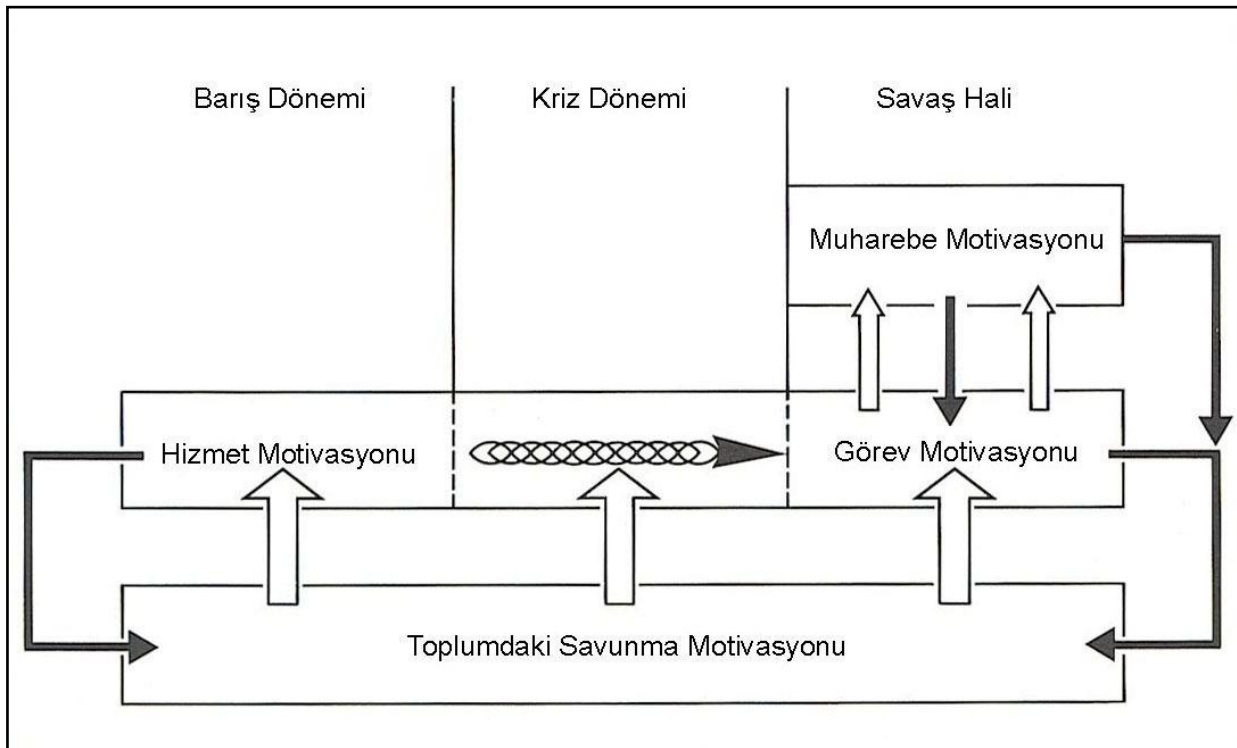
Herzberg, durumu koruyucu faktörlerden, örneğin maaş ve primler, kantin, lojman veya spor tesisleri gibi ek sosyal imkanlar ve çalışma saatlerinin düzenlenmesi gibi iş ortamını destekleyen teşvik unsurlarını anlamaktadır. Bu unsurlar bir işe girmeye ve orada kalmaya sebep olabilirler. Ancak kısa bir süre sonra doğal karşılanırlar. Dolayısıyla yalnız başlarına işe motive olmayı sağlayamazlar. Buna karşın işlerinde “korunmazlarsa” (Hygiene) ve iyi bir çalışma atmosferi “tesis edilip sürdürülemezse” (Maintenance) çalışanlar memnun olmazlar.

Herzberg, bu faktörlerin karşısına ‘motive edici’ olarak tanımladığı ve işte başarılı olmayı teşvik eden faktörleri koymaktadır. Bu faktörler işin zenginleştirilmesi (Job Enrichment) sonucunda ortaya çıkmaktadır. Örneğin, başarılı çalışmaların takdir edilmesi, sorumluluk verilmesi ve kontrolün azaltılması bu faktörlerdendir. Bu tür tedbirlerle çalışanlar motive edilir, insanlar işleriyle özdeşleşirler, böylece işlerinden daha memnun olurlar. (Oetting D.,s.59). Herzberg Teorisi özellikle askerlerin barış dönemindeki ‘Hizmet Motivasyonları’ açısından önemlidir.

Motivasyon Kademeleri

Dirk W. Oetting, Askerlerin motivasyonlarını barış ve kriz dönemlerinde 1) Hizmet Motivasyonu, savaş halinde 2) Görev Motivasyonu ve 3) Muharebe Motivasyonu olmak üzere üç kademe de değerlendirmektedir.

Toplumdaki Savunma Motivasyonu devlet ve toplum içinde, Silahlı Kuvvetlerin varlığını ve gerektiğinde savaşta kullanılmasını doğru ve uygun bulan genel ve temel inanıştır. Barış, kriz ve savaş halindeki motivasyonlarla etkileşim içindedir.

Kaynak: (Oetting D., 280)

Şekil 2. Askerlerin Motivasyonu- Genel Model

Askerlerin barış ve savaş halindeki motivasyonlarının genelde farklı niteliklerde olmaları muhtemeldir.

Ludwig Schulte, motivasyonların farklılıklarını şöyle açıklamaktadır." Savunma güduları vatandaşların ve askerlerin savaşta veya barışta savunmaya hazır olmaları ile ilgilidir. Muharebe güduları ise askerlerin muharebe ortamında savaşabilmelerini sağlayan güdülerle sınırlıdır. Başka bir ifadeyle, "savunma güdülerinden bir insanın veya bir ulusun savaşta veya barışta savunması gereken geleneksel ve manevi güdüler anlaşılmalıdır...Savunma güduları Silahlı Kuvvetlerin görevinden ayrılamaz. Muharebe güduları ise muharebe veya çatışma ortamında bireyin kendisini savunmak için gerekli güdülerdir." (Schulte L.,s.515, 518)

Temel Motivasyon Faktörleri

Birçok yazar, askeri sosyolog ve psikolog motivasyon faktörlerini (güdülerini) tasnif etmeyi denemişlerdir. Oetting, motivasyon faktörlerini dört temel başlık altında toplamaktadır. Bunlar:

- Hedefe Yönelik Grup Dayanışması,
- En yakın Komutan,
- Hedefin Meşruiyeti,
- Silahlı Kuvvetlerin Harekat Yeteneğidir.

Bu faktörlerin hepsini etkileyen 'Güven' olgusunun özel bir yeri vardır. (Oetting D.,s.72)

Hedefe yönelik grup dayanışması

Oetting, askeri grupları birincil ve ikincil gruplar olarak ikiye ayırmaktadır.

Birincil Askeri Gruplar Manga-Bölük seviyesindeki birliklerdir. Bölükten yukarıya doğru, ikincil grup olarak vasıflandırılan alan başlamaktadır.

"Birincil grup, özellikle sosyal birlik olma duygusu verir, bağları kuvvetlidir ve göz önündedir. Grup dayanışmasının temelinde 'duygu' vardır; sempati ve antipati, karşılıklı saygı, güven ve sorumluluk duyguları önemli rol oynarlar.

İkincil gruplarda ise birey açısından bu özellikler sınırlıdır. Birlikler,-Tabur,Tugay, Tümen vs. gibi- büyüdükçe bu özellikler daha da azalır." (Oetting D., s.88-89)

İsviçreli Rolf Bigler, "askerin itaat nedeniyle savaşmadığını⁵ ; cesur askerin, birliği (*esprit de corps*), arkadaşları (küçük grup) ve alt kademedeki- üst olmakla kalmayıp lider de olabilmeyi başarmış-komutanı için savaştığını" belirtmektedir (Bigler R., s.249). Burada "En Yakın Komutan"ın etkisi vurgulanmaktadır.

En Yakın Komutan

En yakın komutan ile daha üst kademedeki komutanı birbirinden ayırmak gerekmektedir. Birliği ile bütünleşmiş olan sadece en yakın komutandır. Sadece O, askerlerin motivasyonu üzerinde doğrudan etki yapabilir. O, adeta 'dokunabilecekleri' üstleridir. Askerlerin büyük kısmına göre, küçük birlik komutanlarıdır; manga, takım ve bölük komutanlarıdır ve benzer görevdeki bütün askerlerdir.Üst kademedeki komutanları etkisi ise dolaylıdır (Oetting D.,s.136).

En yakın Komutan'ın astları üzerindeki etkisi (Alm.: Führersequenz) liderlik vasıflarına sahip olmak , astlarına ihtimam göstermek ve birliği ile bütünleşmekle güçlenir.

İkinci Dünya Savaşı'nda bir Tank Avcı Bölüğü'nde asker olan Engermann eserinde ard arda göreve gelen iki bölük komutanını değerlendirir. Birincisi kötü bir örnektir, "kaskatı ve insani yönü olmayan bir adamdır."

İkinci Bölük komutanı ise " korku nedir bilmeyen ve üstlerine karşı açık sözlü" çok genç bir subaydır, "onu herkes çok sevmektedir". Engermann onun için " tam kafa dengim, Teğmen olmasaydı en iyi arkadaşım olabilirdi... Kendi ihtiyaçlarını en son düşünürdü" diyor. (Engermann A.)

Hedefin meşruiyeti

Hedefin meşruiyeti faktörü, silahaltında bulunan vatandaşın barışta ve savaşta siyasi irade tarafından kendisine verilen hedef ile tamamen mutabık olduğu şeklinde anlaşılmaktadır (Oetting D.,s.177). Bu faktör, toplumdaki savunma motivasyonu ile doğrudan ilişkilidir.

İsrail Silahlı Kuvvetleri'nde baş psikolog olan Reuven Gal hedefin meşruiyeti konusunda şöyle diyor: " Hedefin meşruiyetinin grubun hedefe ulaşmak için gösterdiği çabalarda etkili olduğu sosyal psikolojide bilinen bir esastır. Birliğin hedefi meşru kabul edildiği sürece çekilen sıkıntıların ve ödenen bedellerin pek az önemi vardır. Fedakarlığın ve göreve hazır olmanın değeri yüksektir. Yom Kippur Günü'nün ortasında ansızın seferber edilen ve korkunç muharebelere sokulan İsrail askerleri silahaltına alındıkları savaşın meşruiyetinden şüphe duymamıştır.

Askerler yaptıkları işin doğru veya yanlış olduğu ile sürekli meşgul olmazlar. Hedeflerin doğruluğunu ve meşruiyetini kontrol ettikleri mekanizmalarının yerine hedeflerini sembolize eden şeyi (veya kişiyi) koyarlar; bu üstleridir. Üstlerine güvendikleri ölçüde bu güven üstleri tarafından verilen hedefler ile bütünleşecektir. Üstleri tarafından emir verildiğinde ona güven duydukları için bu emri meşru kabul edeceklerdir"(Gal R.,s. 441).

Haksız ve meşruiyeti olmayan savaşlarda, görevi ile vicdanı arasında sıkışıp kalan askerleri yönetmek ve motive etmek son derece güçtür.

Silahlı kuvvetlerin hareket yeteneğine güven duyma

Harekat yeteneği, doğası gereği diğer üç temel faktörden farklıdır ve birçok unsurdan oluşur. Bunlar askerin birliğinin profesyonel yeteneğine güvenmesini sağlayan unsurlardır. Bireyin emniyette olduğuna inanması, büyük ölçüde bu yeteneğe güven duymasına bağlıdır. Silahlı Kuvvetlerin hareket yeteneğine sahip olması psikolojik olarak başarının garantisi olarak görülür.

Kendi silahına, eğitimine veya yüksek komuta heyetinin yeteneğine karşı derin bir kuşku duyuluyorsa, çok az asker kendini görevine verir.

Askerler, çoğu zaman bilinçli, bazen de bilinçsiz olarak, Silahlı Kuvvetlerde mevcut şartların makul bir başarı şansı vaad edip etmediğini test ederler. (Oetting D.,s.201)

Ordunun Tutkalı: Güven

Güven olgusu yukarıda belirtilen dört temel motivasyon faktörünü etkileyen bir özellik taşır. Üst ve astlar arasında karşılıklı güven duygusu yaratmak öncelikle üstlere düşen bir görevdir. Bu ise, insanın doğasını tanımakla başlar.

Atatürk, “her subayın bir komutan olduğunu” belirttikten sonra, “Neyi bilmesi lazım? İnsan doğasını” diyor ve “subayların, ruhları, kalpleri terbiye etmek ve süslemekle istek ve duygulara etkili ve hakim olmakla yükümlü oldukları için ruhsal ve toplumsal terbiye almaları, insanı psikolojik ve sosyolojik açıdan dahi tanımaları istenir.” diye ilave ediyor.(Mustafa Kemal, Askeri Talim ve Terbiye, s.7-8).

Nuri Conker, ‘Zabit ve Kumandan’ adlı eserinin (1913) “Subayların, erlerin gönüllerini kazanması, güvenlerini elde etmesi ve morallerini güçlendirmesi” başlıklı ikinci bölümünde, “üst ile astın, subayla erin ruhları arasında gayet sıkı bir bağ ve yakınlık kurulmalıdır.” demektedir.

Zamanın Piyade Talimnamesi’nin 266ncı maddesinde, “....subay askerlerinin sevincine, kederine, bütün mahrumiyetlerine iştirak eden sadık bir rehber olmalıdır. Askerin tam güveni bu şekilde kazanılır.” ifadesi yer almaktadır (Conker N. ,94,100). Benzer esaslar günümüz askeri yasa ve yönetmeliklerde de yer almaktadır: TSK İç Hizmet Kanunu’nun 17nci maddesinde “Amir, maiyetine hürmet ve itimat hissi verir.” denilmektedir. İç Hizmet Yönetmeliği’nin 2nci maddesinde de “Tam ve sağlam bir disiplin için, amir ile maiyetinin karşılıklı sevgi ve saygı ile birbirlerine itimat beslemeleri şarttır.” hükmü yer almaktadır.

Eski Alman Kara Kuvvetleri Kıta Sevk ve İdaresi Talimnamesi, askeri liderlik ile ilgili bölümde şu ifadelerle yer vermektedir: “Yöneten ile yönetilenin birbirine güven duyması, her başarının koşulu, zor durumlarda ve tehlike anında bütünlüğü koruyabilmenin temelidir. Yönetme becerisi gösteren, bilgili, ölçülü, adil, sabırlı, gerçekçi ve kendisine saygısı olan ve birliği ile ilgilenen, güven kazanır.”

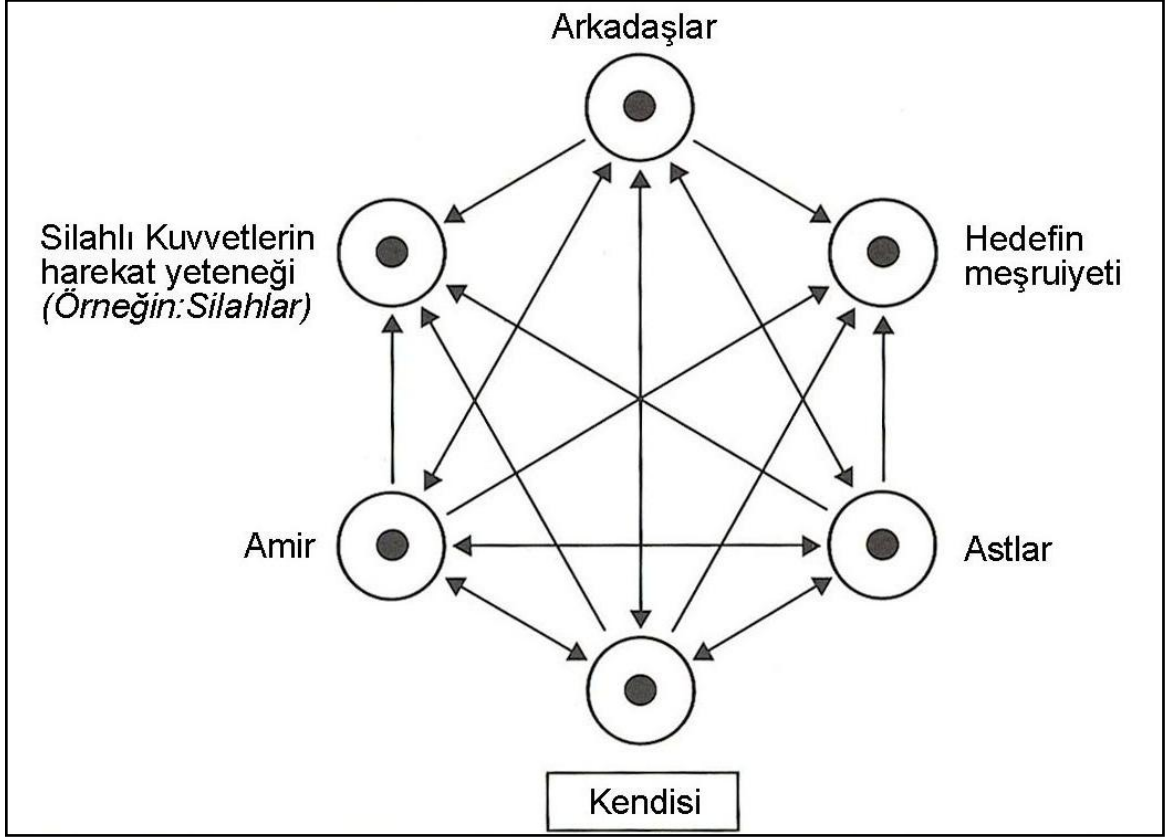
Aynı Talimnamede, “Kendi güçlerine, silahlarına ve komuta heyetine duyulan güven birliğe üstünlük duygusu verir. Ancak, bir birliğin savaşma azmi ve morali, bir parçası oldukları halkın savunmaya hazır olması ile etkileşim içindedir” ifadeleri yer almaktadır.(Oetting D.,s.258)

Komutanların astları üzerinde güven duygusu yaratabilmeleri için zamana ihtiyaç vardır. Güven kendiliğinden ve bir gecede oluşmaz, güven kazanmayı istemek gerekmektedir (de Maiziere, s.47).

Komutanların güven oluşturmak sürecinde dikkat etmeleri gereken hassas bir nokta vardır: “Bir komutan, kişisel komuta etme tarzını çok öne çıkardıkça kendinden sonra o makamı işgal edecek olanın işini güçleştirmiş olmaktadır. Komutan, şahsını yeri doldurulamaz hale getirmemelidir. Önemli olan ‘kurumsal güven’dir. Bunu tesis etmek her komutanın sorumluluğudur.” (Oetting, D.,s.260)

Völker Löw, Alman Silahlı Kuvvetleri Sevk ve İdare Akademisi’ndeki “ Silahlı Kuvvetlerde Güvenin Rolü” başlıklı tez çalışmasını şu cümlelerle bitirmiştir:” Silahlı Kuvvetlerde karşılaşılan problemlerin ve krizlerin çoğu, aslında bir güven problemi ve krizidir. Şahsi, askeri, toplumsal ve devletle ilgili meselelerdeki krizlerin üstesinden gelmek, güvensizliği ortadan kaldırmak ve güveni yeniden tesis etmek demektir” (Löw,V.,s.261).

“Güven olgusu” çok yönlü bir ağ görünümündedir. Bu olmadan askerin motivasyonu düşünülemez. Bu ağ, askerin arkadaşları, amirleri ve astları arasındaki bağ, hedef ve davanın meşruiyeti ve Silahlı Kuvvetlerin hareket yeteneği ile ilişkisini göstermektedir. Bu ağ ne kadar sağlamsa, bireylerin ve birliğin motivasyonu o derece güçlü olur. Bu nedenle askeri liderler her fırsatta askerlerinin güvenini ve özgüvenlerini arttırmak zorundadırlar.

Kaynak: (Oetting, s.265)

Şekil 3. Silahlı Kuvvetlerde Güven

Suat İlhan da morali temelde bir güven sorunu olarak görmekte ve “Askerin komutanına, birliğine, kendisine, silahına güven duygusu moralin en önemli dayanağını oluşturur.” demektedir. (İlhan, Suat, s.191)

Güven’in yanında ‘Umut’tan da söz etmek gerekmektedir. “Umut güvenin kardeşi gibidir. Komutan muharebenin bir krize doğru gittiği durumlarda dahi, güven duyabilmeli, umudunu muhafaza edebilmeli ve bunu astlarına da yansıtabilmelidir.” (Oetting D., s.267)

Sonuç

Harp Silah ve Araçları ve teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, harbi yapan insandır. Bir birliğin muharebe değeri sadece ölçülebilen değerlerle tesbit edilemez. “Zaferin esas dayanağı”, insan ve onu saldırgana karşı koymaya ve bilerek tehlikeye atılmaya yönelten moral değerleri, motivasyonudur. Muharebe değeri değerlendirmelerinde bu önemli kuvvet çarpanı ihmal edilmemelidir.

Askeri liderlerin görevi komuta etmektir. Öncelikle öğrenilmesi gereken sanat budur. Komuta etme sanatının en önemli boyutu insan yönetimidir. Askeri lider komuta edeceği, harekete geçireceği insanı, onun değişik koşullar altındaki davranış tarzlarını öğrenmiş olarak kıtaya gelmeli ve değişen toplumsal koşulları takip ederek kendisini geliştirmelidir. Askerlerinin motivasyonunu yükseltebilen ve birliğinde karşılıklı güveni tesis edebilen askeri lider, birliğin muharebe değerini arttırmaya muktedir olur.

Notlar

- 1.Hohenzoller Hanedanı :12nci Yüzyılda Schwaben'de (eu.: Bugünkü Bavjera ile Baden-Württemberg eyaletleri arasındaki bölge) ortaya çıkmış, 1525 yılında Prusya Düküğü'nün başına geçmiş, 1701'de Prusya Krallığı'nı kurmuş, 1871 yılında ise Alman Ulusal Birliği'nin kuruluşuna öncülük ederek Alman İmparatorluğu'nu kurmuş bir kraliyet ailesidir. Bu tarihten başlayarak 1918 yılında Almanya'da Weimar Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar olan süre boyunca Alman İmparatorları bu aileden çıkmıştır. (Wikipedia)
2. Askeri Sosyoloji alanında da eserler vermiş bir gazeteci ve yazar olan İsviçreli Rolf R. Bigler (1930-1978) Alb. Arand du Picq'i askeri psikolojinin babası saymaktadır. (Oetting, D.,15)
3. Muharebe Değeri (Alm.: Gefechtswert) kavramı esas itibarıyla Alman Silahlı Kuvvetleri'nde ve Silahlı Kuvvetlerimizde kullanılan 'Muharebe Gücü' (Alm.:Kampfkraft) kavramıyla aynıdır. Eserlerinden sıkça alıntı yapacağımız E.General Dirk W. Oetting moral değerleri de (Motivasyon) bir kuvvet çarpanı kabul eden "Muharebe Değeri" kavramın kullanmaktadır. Biz de bu kavramın daha anlamlı olduğunu düşünüyoruz.
- Amerikalı Martin van Creveld ise, Muharebe Gücü'nü Muharebe Değeri'nin bir çarpanı görmekte ve Muharebe Gücü'nün " Manevi, entellektüel ve yapısal temellere dayandığını, disiplin ve dayanışma, moral ve inisiyatif, cesaret ve dayanıklılık, savaşıma azim ve iradesi ve ölmeye hazır olma kavramlarında ifadesini bulduğunu" belirtmektedir. (Creveld, Martin van, I-I) Sonuç olarak, aslında, her iki yazar da kavramları farklı kullanarak aynı şeyi ifade etmektedirler.
4. İtaatin askerin savaşıma isteği üzerindeki etkileri ülkelerin askeri kültür ve geleneklerinde farklılıklar gösterebilir. İtaat, mutlak itaat, disiplin gibi kavramlar askeri sosyologları çok meşgul eden bir alandır. (Bu konuda ayrıntılı bilgi için, Bknz.: Ulrich Bröckling: Disiplin, Askeri İtaat Üretiminin Sosyolojisi ve Tarihi. Ayrıntı Yayınları,2002)
5. Avusturyalı Mario Duic, Alman Silahlı Kuvvetleri'nin Truppendienst Dergisi'nde (Sayı22-1983) yayınlanan "Der Kitt der Armee. Vertrauen" başlıklı makalesinde Güveni "Ordunun Tutkalı" olarak nitelemiştir.

KAYNAKÇA

1. Atatürk: Atatürk'ün Sözlerinde Asker ve Askerlik Mesleği, Genelkurmay ATASE Yayını, 2013, İçinde: Atatürk'ün Not Defterleri Gnkur. ATASE Yayınları,2005; Mustafa Kemal: Askeri Talim ve Terbiye Hakkında Görüşler, Gnkur.ATASE Yayını,2011
2. Clausewitz, Carl v.: Harp Üzerine, Genelkurmay Başkanlığı Yayını,1991, Çeviren. E.Tuğgeneral H.F ahri Çeliker
3. Conker, Mehmet Nuri: Zabit ve Kumandan, Gnkur.ATASE Yayını,2010
4. İlhan, Suat: Atatürk ve Askerlik –Düşünce ve Uygulamaları- Atatürk Araştırma Merkezi Yayını,1990. İçinde: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, İnci Cilt
5. Oetting W. Dirk: Motivasyon-Muharebe Değeri, Askerin Savaşta Davranış Tarzları, Çeviren:Erol Uğur, Kastaş Yayınları, Temmuz 2015, İçinde:
Bigler R. Rolf. "Der einsame Soldat" ,"Eine soziologische Deutung der militärischen Organisation,Huber,Frauenfeld 2.Baskı,1964;
Creveld, Martin van :"Kampfkraft-Die Leistungsfähigkeit der deutschen Streitkräfte 1914-1945;
Engermann, Andreas: "Einen besseren findest du nicht", Offenburg 1960;
Foerster, Wolfgang. Friedrich Karl von Preussen, Stuttgart ve Leipzig,7. Baskı;
Gal, Reuven: " Unit Morale; Some Observations on it's İsraili Version; in: Proceedings of The Second Symposium on Motivation And Morale In The Nato Forces, Brüssel 1984;

Hesse, Kurt: "Der Feldherr Psychologos, Berlin 1922;

Ksenophon : Anabasis III

Löw, Völker:" Die Rolle des Vertrauens in den Streitkraefte- Versuch eines Überblicks";
Jahresarbeit FüAk Bw 1973;

Maiziere, Ulrich de. "Soldatische Tugenden und militaerische Verantwortung in unserer Zeit, de
Officio, Hannover 1985

Schulte, Ludwig : "Wehrmotive und Kampfmoral ",

Wehrkunde Dergisi Sayı 8, 1968

ASKERİN MOTİVASYONU VE BİRLİĞİN MUHAREBE DEĞERİ İLE İLİŞKİSİ

Özet

Erol Uğur

Askeri hareketin planlama safhasının en önemli adımı, muhasım gücün “İmkan ve Kabiliyetleri”nin ve kendi kuvvetlerimizin “Hareket Tarzlar”nın tesbiti ve mukayesesidir. Bu maksatla her iki gücün Muharebe Değeri (Muharebe Gücü) mukayese edilir. Bu değerlendirmeyi sadece ölçülebilen sayısal verilerle yapmak yeterli değildir. Bu yetersizliğe çok eski çağlardan beri dikkat çeken askeri düşünürler olmuştur. Örneğin, Clausewitz, “ Harpte herşey belirsiz ve hesaplar, çok değişken niceliklere göre yapıldığı halde bunlar, belirli niceliklere ulaşmaya çalışırlar. Ayrıca yalnız maddi nicelikleri incelerler; halbuki tüm harp hareketi manevi güçler ve etkilerle örülmüştür.” demiştir.

Atatürk de,ömrü harp alanlarında geçen büyük bir komutan olarak aynı konuya dikkat çekmiştir: “ Muharebe alanında milletlerin gerçek güç ve hizmetleri ölçülür. Sonuç, yalnız maddi güçlerin değil, bütün güçlerin, özellikle ahlaki ve kültürel gücün üstünlüğünü kesin olarak ortaya çıkarır”

Muharebe Değeri’nden bir birliğin belli bir vazifeyi başarma yeteneği anlaşılır. Askerlerin savaşma azmi ve morali birliğin muharebe değerini doğrudan etkiler.

Son zamanlarda askeri literatürde moral ve savaşma azmi yerine sivil alanda yaygın olarak kullanılan ‘ Motivasyon’ kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

Ülkelerin askeri kültür ve geleneklerine, tarihi tecrübelerine ve toplumsal şartlara bağlı olarak askerin motivasyonunu etkileyen çok sayıda güdü vardır. Çeşitli yazarlar bu güdüleri tasnif etmeyi denemişlerdir. 90’lı yıllarda Motivasyon ve Muharebe Değeri arasındaki ilişki hakkında kapsamlı bir eser yazan E.General Dirk W. Oetting bu faktörleri, Hedefe Yönelik Grup Dayanışması, En Yakın Komutan’ın Etkisi , Hedefin Meşruiyeti ve Silahlı Kuvvetlerin Harekat Yeteneği başlıkları altında toplamıştır. Silahlı Kuvvetler’de Güven Duygusu’nun diğer bütün faktörleri etkileyen kavrayıcı bir faktör olduğunu belirtmiştir.

Völker Löw, “Silahlı Kuvvetlerde Güvenin Rolü” başlıklı kurmay tezinde Güven’in her problem ve krizin sebebi olduğunu belirtmiştir: “Silahlı Kuvvetlerde karşılaşılan problemlerin ve krizlerin çoğu, aslında bir güven problemi ve krizidir. Şahsi, askeri, toplumsal ve devletle ilgili meselelerdeki krizlerin üstesinden gelmek, güvensizliği ortadan kaldırmak ve güveni yeniden tesis etmek demektir.”

Bu ifadeden de anlaşıldığı gibi, kriz içinde bulunan ordu yönetimlerinin ilk işi güvensizliğin sebeplerini araştırmak ve güveni yeniden tesis etmek olmalıdır.

